

Jätetty 30.6.2008
Itse/postitse/muu: Snoka
Liitteitä: kpl

Laus. Hakeloike liite 2
Määräaika 25.7.2008
fo

Khs dnro	2008-1429/232
Stn dnr	
Saap./Anl.	30-06-2008
KR	

Helsingin kaupunginhallitukselle

Oikaisuvaatimus kaupunginhallituksen 9.6.2008 §:n 854 kohdalla tekemään päätökseen

Vaatimus:

Vaadin, että kaupunginhallitus kumoo 9.6.2008 pidetyn kokouksen pykälässä 854 tehdyn päätöksen siltä osin kuin se koskee terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevan kaupunginhallituksen 14.2.2000 § 197 tekemän päätöksen pitämistä voimassa ja päättää, että mainitut asiakasmaksut otetaan kaupunginhallituksen käsittelyyn, joka valmistelee niistä esityksen valtuuston päätettäväksi. Lisäksi vaadin, että kaupunginhallitus antaa terveyskeskukselle ohjeen siitä, että lain sallimia maksujen korotuksia ei oteta käyttöön ilman valtuuston tai kaupunginhallituksen erikseen asiasta tekemää päätöstä.

Perustelut:

Kuntalain 13 § mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kunnan palveluista perittävien maksujen yleisistä perusteista. Valtuuston on lain 27 § mukaan pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Lain mukaan asukkailla tulee olla myös mahdollisuus esittää oikaisuvaatimus päätökseen, jota pitävät virheellisenä.

Kaupunginhallituksen johtosäännön 7 § kohdan 12 mukaan kaupunginhallitus päättää taloudellisesti tai periaatteellisesti merkittävän terveydenhuollon potilasmaksun käyttöön ottamisesta tai tällaisen maksun käytöstä luopumisesta.

Terveystoimen johtosäännön 1 § mukaan terveyslautakunta ja sen alainen terveyskeskus huolehtivat terveystoimesta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Johtosäännön 6 § mukaan lautakunta päättää potilasmaksuista kaupunginhallituksen tarvittaessa erikseen antamien ohjeiden mukaisesti sekä hyväksyy perusteet, joiden mukaan viranhaltija päättää mainituista asioista.

Kaupunginhallitus on 14.2.2000 antanut terveyslautakunnalle ohjeen, että terveydenhuollon potilasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja asetusten mukaisten enimmäismäärien suuruisena. Päätöksen mukaan mitään potilasryhmää ei vapauteta potilasmaksuista. Terveyskeskusmaksun käyttöön ottamisesta päättäminen tuotiin tuolloinkin kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

Tämän kaupunginhallituksen ohjeen jälkeen terveydenhuollon potilasmaksuja koskeva laki on muuttunut neljä kertaa. Kaupunginhallitus ei ole kuitenkaan antanut uusia ohjeita terveydenhuollon maksuista vuoden 2000 helmikuun jälkeen.

Uuteen 1.8.2008 voimaan tulevaan lakiin sisältyy periaatteellisesti tärkeä muutos, jolla maksut on sidottu indeksiin. Lain 2 § mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää palvelusta perittävän maksun tarkistamisesta indeksin muutosten mukaisesti. Kyseisen pykälän mukaan maksuilla

voidaan ryhtyä perimään jopa kokonaisuudessaan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kulut. Lisäksi maksuja ja maksujärjestelmiä koskevaan lainsäädäntöön oli jo tätä ennen – helmikuun 2000 ohjeen jälkeen – tullut muita muutoksia, jotka ovat muun muassa lisänneet asiakkaiden maksujen ja omavastuiden osuutta.

Kun eduskunta hyväksyi elokuun alussa 2008 voimaan tulevan lain mm. terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta, se kirjasi lain perusteluihin seuraavaa: ”Koska kuitenkin kaikki asiakkaat eivät ole hyötäneet esimerkiksi viime vuosina tapahtuneesta ansiotulojen myönteisestä kehityksestä, maksujen korotukset voivat lisätä tarvetta harkita maksuvapautusten myöntämistä tai maksujen alentamista.” Tällaisen harkinnan tarvetta korostaa Helsingissä se, että esimerkiksi Euroopan unionin virallisen köyhyysrajan alapuolella elävien määrä on kasvanut viime vuosina.

Ennen kaupunginhallituksen 9.6.2006 pitämää kokousta oli mm. kaupunginvaltuustossa ja terveyslautakunnassa selvinnyt, että 1.8.2008 voimaan tulevat maksujen korotukset ja maksujen indeksisidonnaisuus aiotaan ottaa käyttöön ilman eri päätöstä. Terveyslautakunnan sihteeri ja terveyskeskuksen lakimies ilmoittivat tulkintanaan, että asiassa ei tarvita edes viranhaltijan päätöstä (sähköpostiviestit 29.5.2008/lautakunnan sihteeri Leena Moisander ja 5.6.2008/hallintolakimies Juhani Räsänen, joiden perusteella vaadin jo 4.6.2008 valtuustossa selvitystä siitä, miten terveyspalvelujen maksuista päätetään.)

Katson, että tällainen menettely on kuntalain, kaupunginhallituksen johtosäännön ja terveystoimen johtosäännön vastainen.

- Kaupunginvaltuusto ei ole päättänyt missään vaiheessa perusteista, joissa olisi hyväksytty tai annettu valtuutus hyväksyä sellaiset potilasmaksut, jotka on sidottu indeksiin ja joiden tarkistamisesta indeksin mukaan valtioneuvosto voi päättää asetuksella. Uuden indeksisidonnaisen maksujärjestelmän käyttöön ottaminen ja maksujen sitominen valtioneuvoston päättämiin indeksitarkistuksiin on kuitenkin periaatteellisesti merkittävä uudenlaisen maksun käyttöönotto, josta valtuuston tai ainakin kaupunginhallituksen pitäisi johtosäännön mukaan päättää.
- Kaupunginhallitus on laiminlyönyt johtosääntöjen mukaisen tehtävän antaa tarvittaessa ohjeita potilasmaksuista, vaikka maksuja koskeva lainsäädäntö ja maksujärjestelmät ovat muuttuneet.
- Uudet korotetut ja indeksisidonnaiset maksut aiotaan ottaa käyttöön terveystoimen johtosäännön 6§ 3 momentin vastaisesta ilman, että terveyslautakunta päättää perusteista, joiden mukaan viranhaltija päättää niistä ja ilman, että viranhaltija edes päättää korotettujen maksujen ja indeksisidonnaisuuden käyttöönotosta.
- Uudenlaisia, indeksiin sidottuja maksuja käyttöön otettaessa ei ole tehty uuden lain perusteluissa eräiden – myönteisestä tulokehityksestä osattomaksi jääneiden – väestöryhmien osalta tarpeelliseksi mainittua harkintaa siitä, onko tarve maksujen alentamiseen tai maksuista vapauttamiseen lisääntynyt. Korotusten ja indeksisidonnaisuuden vaikutuksia ei ole selvitetty, vaikka niillä voidaan olettaa olevan vaikutusta mm. terveyskeskuksen tärkeimmäksi tavoitteeksi asetetun väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämisen ja kaupungin strategioissa keskeiseksi asetetun syrjäytymisen ehkäisyn kannalta. Mitään selvityksiä ei ole esitetty myöskään uusien, indeksin mukaan kohoavien maksujen vaikutuksista toimeentulotuen tarpeeseen.
- Aukkaille ja palvelujen käyttäjille ei ole annettu mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin ratkaisuihin uudenlaisten maksujen käyttöönotosta. Heillä ei ole mahdollisuutta saada tietoa päätöksestä ja sen perusteista eikä myöskään esittää oikaisuvaatimusta, kun asiasta ei tehdä päätöstä kaupungin elinten eikä virkamiesten toimesta.

Katson, että kaupunginhallitus olisi edellä mainituista syistä pitänyt käyttää otto-oikeutta terveydenhuollon maksuista päättämiseen ja kumota 14.2.2000 § 197:ssä tekemänsä päätös.

Yli kahdeksan vuotta vanhaa ohjetta ei voida pitää sellaisena, jonka nojalla voidaan toimia muuttuneen lainsäädännön, uudentyypisten maksujen ja myös palvelujen tarvitsijoiden tilanteessa tapahtuneiden monien muutosten oloissa. Ei voida pitää myöskään kuntalain ja johtosääntöjen mukaisena, kunnallista demokratiaa ja itsehallintoa vastaavana menettelynä sitä, että yli kahdeksan vuotta sitten tehdyn päätöksen nojalla sidottaisiin kunnalliset terveydenhuollon asiakasmaksut ikään kuin avoimella valtakirjalla, ilman erikseen tapahtuvaa harkintaa mihin tahansa eduskunnan ja valtioneuvoston päätökseen maksujen korotuksista, indeksisidonnaisuudesta ja indeksien tarkistamisista.

Kun sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaisissa määritellään nimenomaan kuntien perimien maksujen enimmäismäärät, on lainsäätäjän tarkoituksena selvästi se, että maksut perustuvat kunnissa tehtävään harkintaan ja erilliseen päätökseen. Kaupunginhallitus on päätöksellään 9.6.2008 kuitenkin estänyt tällaisen harkinnan ja päättämisen. Samoin terveyslautakuntaa on estetty tekemästä laissa tarkoitettua harkintaa ja siihen perustuvaa päätöstä.

Kaupunginhallituksen 9.6.2008 päätöksen perusteluihin sisältyvä toteamus siitä, että vuoden 2009 budjetin valmistelu on kesken, ei anna mitään perusteita ottaa 1.8.2008 käyttöön uusia korotettuja ja indeksiin sidottuja maksuja. Tämän vuoden talousarvion yhteydessä ei kyseisiä korotuksia ole luonnollisestikaan voitu ottaa huomioon, koska niistä ei ollut mitään konkreettista tietoa kun talousarvio hyväksyttiin. Kaupungin talousarvion toteutumisen ja seuraavan talousarvion valmistelun kannalta terveyspalvelujen maksujen korottamiseen ei ole tarvetta. Kaupungin talous on huomattavan ylijäämäinen – viime vuoden tulos oli 363 miljoonaa liikelaitokset mukaan lukien ja ylijäämäinen myös ilman liikelaitoksia – ja maksujen korotusten tuoma lisätulo (tai mahdollinen tulonmenetyk) olisi esitettyjen arvioiden mukaan vain miljoonan luokkaa.

Delegointi tai valtuutus ei voi olla luonteeltaan peruuttamaton tai toistaiseksi tahi ikuisesti voimassa oleva. Terveyspalvelujen asiakasmaksuissa on kyse lain mukaan kunnan harkintaan perustuvasta maksusta, jonka muutokset edellyttävät erillisen päätöksen, koska laki asettaa maksuille vain enimmäisrajat. Delegointia ei saa tehdä myöskään epäasiallisessa tarkoituksessa, jossa maksujen päättämisestä vastuussa olevat poliittiset päätöksentekijät – valtuutetut, kaupunginhallituksen jäsenet tai lautakunta – yrittäisivät välttää vaalien alla poliittista vastuutaan menemällä kasvottomaksi, ikuisiksi tai vain valtiiovallan toimenpiteiksi esitetyn delegoinnin taakse. Tässä asiassa ei ole kyse myöskään asian valmistelusta vaan valtuutuksen ja ohjeen voimassa pitäminen ovat varsinainen päätös, jolla on ratkaistu korotusten tuleminen voimaan enimmäismääräisinä ilman muuta erillistä päätöstä, johon asukkailla, valtuustolla tai lautakunnalla olisi mahdollisuus vaikuttaa.

Helsingissä 30.6.2008

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Yrjö Hakanen
kaupunginvaltuutettu
Pirjontie 49, 00630 Helsinki
puh 050 341 2320
yrjo.hakanen@skp.fi